

Preek Lukas 17:11-19 Dankdag

Broeders en zusters,

Als u eens in gesprek gaat met iemand uit de Gereformeerde traditie dan hebt u dik kans dat u hoort over 'ellende, verlossing, dankbaarheid'. Ellende, verlossing en dankbaarheid zijn de hoofdthema's van de Heidelberger Catechismus. Het boek wat gebruikt werd (of wordt?) voor de catechisatie om jongeren vertrouwd te maken met de inhoud van de geloofsleer. Ik vermoed dat nog heel wat ouderen, of zelfs misschien de wat minder ouderen onder ons, nog gedeelten van de Catechismus uit het hoofd hebben geleerd, ik wel tenminste. *'Wat is uw enige troost in leven en sterven? Dat ik met lichaam en ziel het eigendom ben, niet van mijzelf, maar van mijn trouwe Heiland, Jezus Christus. Want Hij heeft met zijn kostbaar bloed voor al mijn zonden volkomen betaald en mij uit alle macht van de duivel verlost'*. Het zou geweldig zijn als iedereen hier in de kerk van harte 'Amen' op kon zeggen. Vroeger was het zelfs zo dat een preek beoordeeld werd op de vraag of de ellende, verlossing en dankbaarheid aan de orde waren geweest. Nu is het wat mij betreft niet noodzakelijk om deze driedeling in elke preek te laten terugkeren. Ik vind dat nogal geforceerd. Want niet ieder Bijbelgedeelte gaat over deze thema's. Maar het is natuurlijk wel een Bijbelse lijn. En die Bijbelse lijn is ook heel goed terug te vinden in de tekst van vandaag. Want 'ellende' daar konden die 10 melaatsen wel over meepraten. Want als je melaats werd in die tijd was je slecht af. Je werd buiten de gemeenschap geplaatst. Je moest je huis, je gezin, je werk verlaten en je werd verbannen naar een stuk niemandsland. In het gunstigste geval trof je nog een aantal lotgenoten. Zo ook hier. Deze tien melaatsen hadden elkaar gevonden. Negen Joden en één Samaritaan. Op zich wel wonderlijk natuurlijk. In het normale dagelijkse leven zouden deze Joden er geen seconde over nagedacht hebben om contact met een Samaritaan te zoeken. Dat deed je niet. Samaritanen waren onrein en hingen een valse godsdienst aan. Daar ga je niet mee om. Maar ja, nu je als Jood zelf onrein bent geworden door je ziekte dan maakt het niet meer uit. Je gezamenlijke kwaal bindt samen. Je begrijpt elkaar. Je ondergaat dezelfde dingen. Dat is voor ons ook wel herkenbaar. Als u in de wachtkamer van een bepaalde specialist zit in het ziekenhuis, hebt u dik kans dat u in gesprek raakt met iemand die aan dezelfde kwaal lijdt als uzelf. En dat bindt dan samen. Dan gaan de gesprekken niet in de eerste plaats over theologische vragen, maar over wat je meemaakt in je

ziekte. Zo leefden deze tien mannen in een stuk niemandsland tussen Samaria en Galilea. En als er mensen door dat gebied trokken, die wat te dicht in de buurt kwamen, moesten ze roepen: Onrein, onrein..... Wat zal dat afschuwelijk gevoeld hebben. Je mocht niet meer onder de mensen komen. Net zoals vroeger de mensen met tbc, die moesten apart in een tentje slapen. Je werd gemeden als de pest, letterlijk. Wat deze mensen nodig hadden, was genezing. Dan mochten ze zich weer bij de priester laten controleren. In Leviticus 13 en 14 kunt u nalezen hoe dat in zijn werk ging. Dat ging niet zo maar even. Er moest ook altijd een offer gebracht worden om de zonde te verzoenen. Dat had er ook wel weer voor gezorgd dat in Jezus' dagen velen geloofden dat melaatsheid een straf op je zonde was. Dat maakte de problemen van deze melaatsen alleen maar groter. Behalve dat je een kwaal had, werd je ook nog voor zondaar uitgemaakt. Iets soortgelijks maken we vandaag de dag ook wel mee. In sommige kringen wordt beweerd dat ziekte een gebrek aan geloof is. Ook dan heb je een dubbel probleem. Behalve dat je ziek bent, wordt ook nog beweerd dat je geloof onder de maat is. Niet bepaald pastoraal, dat begrijpt u. Je kunt je wel voorstellen dat deze melaatsen niets liever wilden dan verlost worden van hun ziekte.

En dan komt Jezus voorbij. De melaatsen wisten vast wie Hij was. Jezus had al meer melaatsen genezen en daar hadden ze vast over gehoord. Luk. 5:12 vertelt ons over zo'n genezing en toen Johannes de Doper zich in de gevangenis vertwijfeld afvroeg of Jezus wel de Messias was, gaf Jezus dit antwoord: *blinden worden ziende, lammen wandelen, melaatsen worden gereinigd en doven horen, doden worden opgewekt en armen ontvangen het evangelie (7:22)*. Dat is vast niet onopgemerkt gebleven. En dat deze melaatsen Jezus kenden bleek ook wel uit hun woorden: *Jezus, Meester, heb medelijden met ons!* Tien onreine mensen die van geen mens en geen priester hulp kunnen ontvangen en die zijn buitengesloten uit de samenleving en de tempel, erkennen Jezus als Meester: zij verwachten iets van Hem dat men van geen ander mens zal verwachten. Zij hopen op zijn medelijden en natuurlijk hoopten zij te genezen. Om die gratie vragen ze dan met een tienvoudig Kyrie Eleison. Heer ontferm u. Dat riepen ze. En wat deed Jezus toen? Je zou verwachten dat Hij net als in Lukas 5 de melaatsen zou aanraken. Maar niets van dat alles. Hij stuurt ze simpel naar de priester. Hij sprak geen eens genezing uit. Maar alle tien hadden blijkbaar voldoende geloof om op weg te gaan. En gaandeweg

ontdekten ze pas dat ze gereinigd waren. Ze zullen wel verbaasd naar hun huid hebben staan kijken. En toen ze zagen dat de vlekken verdwenen waren, hebben ze elkaar aangekeken. Hé, jij ook.... Niets meer te zien....en daar op die weg naar Jeruzalem zullen die ex-melaatsen wel een vreugdedans hebben gehouden.

Nu komen we dus bij de Verlossing. De Ellende is achter de rug. De melaatsen zijn verlost van hun vreselijke ziekte. De tekst zegt er verder niets over, maar ik vermoed dat die Samaritaan niet naar dezelfde priester is gegaan als de Joodse melaatsen. Een Samaritaan haalde het niet in z'n hoofd om zich bij de tempel in Jeruzalem te gaan melden. Zij hadden eigen priesters en een eigen heiligdom. Naar alle waarschijnlijkheid hebben hun wegen zich dus al vroeg gescheiden. De tekst vermeld ook niet of de Samaritaan eerst naar de priester is gegaan en daarna is teruggekeerd of dat hij meteen rechtsomkeer maakte toen hij ontdekte dat hij genezen was. Als hij eerst naar de priester is gegaan, moeten we realiseren dat dit veel langer duurde dan ons spreekuur bij de dokter. Want die priester wilde zeker zijn van zijn zaak. Lees Leviticus 14 er maar eens op na. Een melaatse werd voor de zekerheid nog een poosje buiten de samenleving gehouden. Pas op de achtste dag mocht hij onder het volk komen. Als de Samaritaan eerst naar de priester is gegaan, zal er dus ruim een week gezeten hebben tussen de opdracht naar de priester te gaan en de terugkeer van deze Samaritaan. In ieder geval gingen de negen Joodse melaatsen naar Jeruzalem. Wat we niet moeten vergeten is dat Jezus daar ook naar onderweg was. Vanaf Lukas 13:22 is Hij al op weg gegaan. En tussen Lukas 13 en de tekst van vandaag heeft Jezus steeds met afwijzing te maken. Vooral van de Farizeeërs. In 16:14 lezen we zelfs dat de Farizeeën de spot met Hem dreven. En in de gelijkenissen die Jezus onderweg vertelt blijkt steeds weer dat God anders rekent dan de mensen. De arme Lazarus wordt gered in plaats van de rijke man. De verloren zoon mag kind aan huis zijn bij de Vader, in plaats van de oudste zoon, die volgens de regels correct leefde, maar wiens hart niet naar de Vader uitging. En nu kiest Jezus er voor om een aantal melaatsen voor Hem uit te laten trekken naar Jeruzalem. De laatsten zullen bij Jezus de eersten zijn, zo gaat het toe in Gods Koninkrijk.

Nu hebben we gelezen dat alleen de Samaritaan terugkwam om Jezus te bedanken. We gaan dus van de verlossing naar de dankbaarheid. Daar kwam de Samaritaan aanrennen. *'k Wil U o God mijn dank betalen'*. Met luider stem verheerlijkte hij God.

Hij zal het wel uitgejubeld hebben. Hij wierp zich op zijn aangezicht om Jezus te danken. Hij schaamde zich blijkbaar niet om ook in zijn lichaamshouding te laten zien hoe dankbaar hij is. De menigte erom heen heeft het allemaal mogen horen en zien. Daar kunnen we nog best iets van leren. Wij voelen ons nog wel eens ongemakkelijk om onder elkaar of in het openbaar voor onze dankbaarheid of blijdschap uit te komen. We vinden het altijd toch een beetje spannend om in een restaurant te bidden. En misschien heeft u ook wel eens meegemaakt, dat één van uw kinderen achterop de fiets zat te zingen 'Blij, blij, m'n hartje is altijd blij, want Jezus is een vriend van mij'. Wat doet u dan? Zingt u mee, of hoopt u dat uw kind weer zo snel mogelijk overgaat op 'vader Jakob', of een ander neutraal liedje? We voelen ons er toch gauw een beetje ongemakkelijk bij. En in de kerk gaat het al niet veel anders. Leuk als de kinderen 'een fontein vol van blijdschap' uitbeelden, maar de volwassenen moeten niet te gek doen. Nou deze Samaritaan was wel behoorlijk 'evangelisch'. Hij jubelde het uit en ging zichtbaar voor de hele meute op z'n gezicht. Hij schaamde zich nergens voor en toonde uitbundig de dankbaarheid voor zijn verlossing.

En dan Jezus. Hij keek rond. Zijn er niet meer teruggekomen dan alleen deze Samaritaan? Je proeft iets van de teleurstelling. Waren deze Joodse melaatsen dan niet blij met hun genezing. Oh, vast wel. Ze hebben onderweg vast de grootste lol gehad. En ze hebben ook keurig volgens de regels in de tempel een offer gebracht aan God. Dat hoorde er allemaal bij. Niks op aan te merken zou je zo zeggen. Ze hebben hun 'christelijke' plicht weer gedaan. En na al die plichtplegingen zullen ze wel gemaakt hebben dat ze thuiskwamen bij moeder de vrouw. Wat zal ze opkijken en wat zal ze blij zijn. Nee, Jezus had wat anders verwacht. Het ging Hem er niet om of precies aan de verplichtingen werd voldaan, maar of je hart nu ook overstroomt van dankbaarheid aan Hem. Want dat was bij die Samaritaan wel zo! Dat kon je zo van hem aflezen. En tegen deze Samaritaan zei Jezus die bekende woorden: uw geloof heeft u behouden! Zo op het eerste gezicht klinkt dat niet bijzonder. Maar tegen wie zei Hij dit ook al weer? Juist, een Samaritaan. Deze buitenlander kreeg al even te horen wat straks na Pinksteren volop ging gebeuren. Niet-Joden mochten delen in de beloften van Israël. Niet door zich te laten besnijden, of door de sabbat te houden of koosjer voedsel te eten, maar door geloof! Om bij de God van Israel te mogen horen, hoef je alleen maar met je portie ellende naar Zijn Zoon te gaan en om

ontferming te smeken. Hij zal je dan verlossen. En als verlost mens mag je dankbaar je weg vervolgen.

En dat brengt ons ook bij de toepassing voor vandaag. Het is dankdag. Dankdag voor gewas en arbeid. Het is goed om op zo'n dag als vandaag in de kerk te komen om onze dankbaarheid te tonen. Dat doen we door gebeden, liederen, preken en door te offeren. Tenminste, zo werd dat vroeger genoemd: een dankoffer. Als je offert dan voel je daar iets van. Het woord collecte geeft altijd een beetje een andere gevoelswaarde. Dat is ook de reden waarom dankdag aan het eind van de oogsttijd gehouden wordt. Dan hebben de boeren weer geld ontvangen. Het land heeft weer wat opgebracht. En van die opbrengst werd een dankoffer naar de kerk meegenomen. Vandaag beleven velen dat vaak een beetje anders. Wie maandelijks een vast salaris ontvangt heeft z'n inkomsten mooi uitgesmeerd over het hele jaar. Voordeel is dan natuurlijk, dat je nu ook maandelijks kunt afdragen aan de gemeente. Zo mag u naar uw vaste vrijwillige bijdrage kijken. Een gelegenheid om uw dankbaarheid te bewijzen. Daarom roept het Nieuwe Testament ook op om blijmoedig te geven. Het gaat niet in de eerste plaats om de grootte van het bedrag, maar om je hart. Wat in je hart leeft wordt zichtbaar op je bankafschriften en in de collectezak. We mogen daarin laten zien hoe blij we zijn met alle zegeningen die we uit Gods hand ontvangen mogen. Een goede gewoonte trouwens om de dankdagcollecte weg te geven. Ik hoop dat ze op de Filippijnen zullen ervaren hoe dankbaar wij zijn, en ik hoop ook van harte dat God onze gaven wil gebruiken voor de mensen daar. Dankdag is God danken voor zijn rijke zegen, maar dankdag is ook dat we anderen laten delen in die zegen.

Toch ben ik nog niet helemaal waar ik wezen wil. Want natuurlijk, we mogen God danken voor alles wat Hij gaf. En dat was voor de een meer dan de ander. De één heeft nu eenmaal een dikkere boterham dat de ander. Maar toch, het heeft niemand ontbroken aan voedsel. Daar mogen we danken. We mogen ook danken voor onze arbeid. De meesten van ons hebben werk voor hun handen en kunnen in hun levensonderhoud voorzien. En als dat niet zo is, als je werkloos bent, of arbeidsongeschikt, of gepensioneerd, dan zijn we in ons land toch gezegend met een sociaal stelsel, er zijn uitkeringen, zodat er ook voor deze mensen voorzien kan worden in het levensonderhoud. God heeft ons absoluut veel gegeven. Maar het grootste geschenk dat Hij ooit gaf, dat is onze Zijn Zoon, onze Heer Jezus Christus.

Hij kwam naar deze wereld om een einde te maken aan onze ellende. Hij bracht verlossing. En dat geldt voor ons allemaal. Er kan verschil zijn in materiële voorspoed, er kan verschil zijn in gezondheid, maar laten we nooit vergeten om onze hemelse Vader te bedanken voor het grote geschenk van Zijn Zoon. Daarom is dankdag vieren in de eerste plaats danken voor de verlossing die Jezus bracht. En dat moeten we niet één keer per jaar doen, maar dagelijks. Iedere dag mogen we, net als die Samaritaan, ons neerbuigen aan de voeten van de Heer Jezus en hem bedanken voor de verlossing die Hij bracht. Niet afgestemd, zoals die 9 Joodse melaatsen, keurig aan de voorschriften voldoen, maar spontaan, vanuit je hart. Want daar is het Hem om te doen, je hart.

Dankdag. Een goede zaak dat we nog altijd die gewoonte kennen om op de eerste woensdag van november kerkdiensten te houden. Vanmorgen al met de kinderen van school en vanavond nog een keer. Een goede zaak om onze kinderen er al bewust van te maken dat onze boterham, maar ook onze chips en ons colaatje, te maken hebben met een Vader die liefdevol voor ons zorgt. Maar nog belangrijker is dat kinderen gaan beseffen dat die Vader de hemel leeg heeft gegeven om ons te kunnen verlossen. Hij gaf Zijn Zoon. Vertel het daarom aan uw kinderen: Wie Jezus kent, heeft elke dag Dankdag!

Amen

November 2009

G.P. Hartkamp

Wapenveld